

The Fate of Middle Eastern Countries' Retracted Articles on Health

Elmira Janavi^{1*} & Shima Mioradi²

1. Assistant Professor, Scientometrics Department, National Research Institute for Science Policy (NRISP), Tehran, Iran
2. Assistant Professor, Scientometrics Department, National Research Institute for Science Policy (NRISP), Tehran, Iran

Received: 27, Feb. 2019

Accepted: 3, Jul. 2019

Abstract

The purpose of the present study is to investigate the fate of Middle East health articles with regard to the amount of prior to retraction citations and post retraction citations by countries.

This is an applied research and has been conducted using scientometric methods and descriptive-analytical approach. The Research population is all retracted articles of Middle-eastern countries in the field of health science which has been indexed in Clarivate Analytics from 1980 to 2018. The output of this information was compiled in VOSviewer software to draw up a collaborative map and scientific collaboration between countries.

Research findings indicate that Iran, Egypt, Turkey, Saudi Arabia, Israel, Lebanon, and the United Arab Emirates have published retracted articles in the field of health science that in the meantime, Iran, Egypt, and Turkey have the most articles, respectively. Also, except for Turkey, all citations received by all countries were posted retraction citations. More than half of these articles have been retracted in less than a year. In fact, the findings of this study can be used for policy research of research behavior in the field of health science.

Keywords: Retraction Articles, Middle East, Health Science, Citation, Science Ethics.

---

* Corresponding Author: janavi@nrisp.ac.ir

سرنوشت مقالات سلب اعتبار شده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت

المیرا جنوی^{۱*} و شیما مرادی^۲

۱. استادیار، گروه علم‌سنجی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران

۲. استادیار، گروه علم‌سنجی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۴/۱۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۰۸

چکیده

هدف این پژوهش بررسی سرنوشت مقالات سلب اعتبار شده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت از حیث میزان استنادات قبل و بعد از سلب اعتبار و به تفکیک کشورها است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی است که با ابزارهای علم‌سنجی و با رویکرد توصیفی - تحلیلی انجام شده است. جامعه پژوهش مقالات سلب اعتبار شده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت می‌باشد که از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۸ در پایگاه کلاریویت آنالیتیکس وب‌آوساینس، نمایه شده‌اند. جهت تأیید صحت اطلاعات و مقایسه گزارش تعداد مقالات، نویسنده و کشورها، کلیه این اطلاعات در فرمت پلین‌تکست^۱ دریافت و به منظور تحلیل در سطح کشورها وارد نرم‌افزار هیست‌سایت شدند. به منظور تحلیل بیشتر، خروجی این اطلاعات جهت ترسیم نقشه هم‌تألیفی و همکاری علمی بین کشورها در نرم‌افزار ووس‌ویور وارد شدند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که در خاورمیانه هفت کشور ایران، مصر، ترکیه، عربستان، رژیم اشغالگر قدس، لبنان و امارات متحده عربی دارای مقالات سلب اعتبار شده در حوزه سلامت بوده‌اند که در این میان نیز کشورهای ایران، مصر و ترکیه به ترتیب بیشترین مقالات سلب اعتبار شده را داشته‌اند. همچنین یافته‌ها نشان داد که جز ترکیه مقالات سلب اعتبار شده بقیه کشورهای مورد بررسی تمام استنادات خود را بعد از سلب اعتبار دریافت کرده‌اند. بیش از نیمی از این مقالات در کمتر از یک‌سال سلب اعتبار شده‌اند. نتایج این پژوهش می‌تواند در راستای سیاست‌پژوهی رفتار پژوهشی محققان حوزه سلامت از منظر چگونگی رعایت اخلاق علمی و نیز بررسی فشارهای ناشی از انتشار مقاله به واسطه قوانین و سیاست‌های ارزیابی علمی پژوهشگران مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: مقالات سلب اعتبار شده، کشورهای خاورمیانه، حوزه سلامت، استناد، اخلاق علمی.

* مسئول مکاتبات: Janavi@nrsp.ac.ir

1. Plaintext

مقدمه

متون علمی نه تنها پیشرفت علمی، بلکه تمام جامعه به خطر خواهد افتاد [۴]، به خصوص در مواردی که محقق اقدام به جعل یا دستکاری داده‌ها نیز کرده باشد [۵].

با توجه به مخاطراتی که اشتباهات علمی در جامعه می‌تواند در پی داشته باشد، در این حوزه پژوهش‌های فراوانی صورت گرفته و تمهیدات بسیاری اندیشیده شده است. به عنوان نمونه سازمان یکپارچگی پژوهش^۷ که از سال ۱۹۹۲ توسط سازمان سلامت عمومی ایجاد شد تعهد کرد که به ردیابی و نظارت سوءرفتارهایی که در پروژه‌های داخلی و خارجی حوزه پزشکی، رخ می‌دهد، بپردازد [۶]؛ یا کمیته اخلاق انتشار^۸ که اقدام به تهیه راهنما برای برخورد با بدرفتاری‌های پژوهشی کرده است تا در مواجهه با این موارد، بداخلاقی‌ها شناسایی شوند و عادلانه‌ترین اقدام در مورد پژوهشگر خاطی صورت گیرد [۷]. همچنین در سال ۲۰۱۰ پایگاه رترکشن واچ^۹ با هدف تسهیل فرایند بازبایی مقالات سلب اعتبارشده تأسیس شد تا هرچه بیشتر و بهتر این مقالات بازبایی و شناسایی شوند و بدین وسیله جریان استنادی به آن مقالات کاهش یابد.

با توجه به اهمیت و حساسیت چرخه انتشار علم به خصوص در حوزه پزشکی و از طرفی اخبار منتشر شده در مورد مقالات سلب اعتبارشده ایران، این پژوهش در صدد است به مطالعه تطبیقی مقالات سلب اعتبارشده حوزه سلامت کشورهای خاورمیانه (ایران، ترکیه، رژیم اشغالگر، عربستان، قطر، مصر، عراق، سوریه، امارات، لبنان، فلسطین، اردن، کویت، یمن، بحرین، عمان و قبرس) از حیث میزان استنادات قبل و بعد از سلب اعتبار، به تفکیک کشورهای نویسندگان این مقالات بپردازد. این مقاله به پرسش‌های زیر پاسخ می‌دهد:

۱. میزان استناد به مقالات حوزه سلامت قبل و بعد از سلب اعتبار چگونه است؟
۲. تعداد مقالات سلب اعتبارشده کشورهای خاورمیانه حوزه سلامت به تفکیک کشور نویسنده مسئول چگونه است؟

دانشمندان و محققان با نشر مقالات و دست‌آوردهای پژوهشی با جامعه ارتباط برقرار کرده و طی مکتوب‌سازی یافته‌های علمی، به بهبود و پیشرفت جامعه کمک می‌کنند. در طول زمان، راه‌های ارتباطی محققان با جامعه برای ارائه هرچه سریع‌تر، شفاف‌تر و کاربردی‌تر مطالب علمی، به واسطه انواع پایگاه‌های نمایه‌سازی و وبسایت‌ها بهبود یافته است و از همین رو، همواره محققان به انجام پژوهش‌های بیشتر ترغیب شده‌اند. در این بین، تخلفاتی هم با فعالیت‌های محققان همراه بوده است، که به موجبات آن شمار مقالات سلب اعتبارشده^۱، در طول سالیان گذشته با روندی صعودی همراه بوده است.

سالانه شمار زیادی از مقالات مجلات مختلف علمی، به واسطه بدرفتاری علمی^۲، سلب اعتبار می‌شوند. بنیاد ملی علوم^۳ در سال ۲۰۰۱ بدرفتاری علمی را به عنوان جعل داده^۴ (ساخت داده‌ها توسط خود محقق)، دستکاری داده^۵ (ایجاد هرگونه تغییر در داده‌ها بدون ارائه گزارش آن در پژوهش) و سرقت علمی^۶، در انجام تحقیق یا گزارش نتایج تحقیق تعریف کرده است؛ سلب اعتبار مقالات ممکن است در حوزه‌های علمی مختلف رخ دهد ولی پژوهش‌های گذشته ثابت کرده‌اند که تعداد بسیار زیادی از این مقالات به حوزه پزشکی تعلق دارند [۱ و ۲].

اولین و پرآزوده‌ترین مقاله سلب اعتبارشده در حوزه پزشکی، به سال ۱۹۹۸ بازمی‌گردد، مقاله‌ای که ادعا می‌کرد واکسن سرخک قادر به درمان اوتیسم است [۳]، گرچه این مقاله بعد از چند سال سلب اعتبار شد، ولی تا مدت‌ها مورد استناد و استفاده قرار گرفت و سلامت بسیاری از بیماران جامعه را به خطر انداخت [۲]. این مقاله بیش از هزاران استناد دریافت کرد. استناد به مقالات سلب اعتبارشده از نظر بسیاری از متخصصان بسیار نگران‌کننده، پرخطر و مشکل‌ساز است چرا که با انتشار مطالب نادرست در بطن

1. Retracted articles
2. Scientific misconduct
3. National Science Foundation
4. Fabrication
5. Falsification
6. Plagiarism

7. The Office of Research Integrity (ORI)
8. COPE retraction guidelines
9. Retraction Watch

استنادی مقالات سلب اعتبارشده» استنادات دریافتی مقالات سلب اعتبارشده را مورد بررسی قرار داد. استناد ۲۱۱ مقاله بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۰ تحلیل شد، حدود ۳۰ درصد استنادات بعد از سلب اعتبار مقاله دریافت شده بودند. همچنین تحلیل بافت استنادی چهار مقاله منتخب در حوزه پزشکی، نشان داد که بیشتر استنادات مثبت و تأییدکننده بودند و تنها ۵ استناد جنبه‌های منفی مقاله را مورد بحث قرار می‌دادند. در نتیجه اعلان و اطلاعات سلب اعتبار، حتماً باید همراه مقالات در پایگاه استنادی که مقاله نمایه شده است، قرار گیرد [۹].

در سال ۲۰۰۸ تریکالونز^۵ و همکاران، مقالات سلب اعتبارشده بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۷ را که ضریب تأثیر بالای ده و استناد سالانه بیشتر از ۳۰ هزار مورد را داشتند، مورد بررسی قرار دادند بین این سال‌ها مشخص شد که ۱۴ عنوان مجله، ۶۳ مقاله سلب اعتبارشده داشتند، به طور میانگین زمان لازم برای سلب اعتبار یک مقاله ۲۸ ماه برآورد شد، حال آنکه زمان مورد نیاز برای سلب اعتبار مقاله‌ای با نویسنده‌ای با رتبه بالا حدود ۷۹ ماه، و برای یک نویسنده تازه‌کار ۲۲ ماه بود. از سوی دیگر مقالات معتبر، از مقالات سلب اعتبارشده قابل تشخیص نبودند. از همین جهت تا دوازده ماه اول نشر مقاله بین استنادات دریافت‌شده دو گروه مقاله تفاوتی وجود نداشت. به عبارتی مدت‌زمان طولانی برای سلب اعتبارشده یک مقاله می‌تواند خود عاملی بر افزایش استنادات باشد [۱۰].

نائل^۶ و همکاران (۲۰۱۰) در مقاله دیگری استنادهای ۱۰۲ مقاله در رشته پزشکی را که بین سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۱ در پایگاه وب‌اوساینس نمایه شده بودند، مورد بررسی قرار دادند. تحلیل مقالات استناددهنده نشان داد که تنها ۵ درصد از مقالات استنادکننده اعلام کرده بودند که مقاله سلب اعتبار شده است. همچنین این فرضیه که مقالات سلب اعتبارشده استنادات کمتری دریافت می‌کنند نیز رد شد [۱۱]. باد^۷ و همکاران (۲۰۱۱) هم میزان مقالات سلب اعتبارشده بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۹ را بررسی کردند، نتایج آنان نشان داد که ۵۵ درصد از مقالات حوزه پزشکی

۳. میزان استناد به مقالات حوزه سلامت قبل و بعد از سلب اعتبار به تفکیک کشورهای خاورمیانه چگونه است؟
 ۴. میزان همکاری کشورهای خاورمیانه و سایر کشورها در انتشار مقالات سلب اعتبارشده حوزه سلامت چگونه است؟
 ۵. فاصله زمانی سلب اعتبارشده مقالات حوزه سلامت از زمان انتشار آنها چگونه است؟

پیشینه پژوهش

مقالات بسیاری به بررسی موضوع بدررفتاری‌های علمی محققان در مقالات پرداخته‌اند. در تمام کشورهای دنیا این مبحث مورد توجه بوده است، در ادامه به بررسی تعدادی از این پژوهش‌ها به ترتیب خارجی و داخلی که بیشترین قرابت موضوعی را با پژوهش حاضر دارند، پرداخته خواهد شد.

فایفر و اسناگراس^۱ (۱۹۹۰) جزو اولین نفراتی بودند که استنادهای مقالات سلب اعتبارشده را مورد بحث قرار دادند، آنان با تحلیل استنادی ۸۲ مقاله سلب اعتبارشده، دریافتند که احتمالاً عدم اطلاع‌رسانی کافی در مورد اعتبار مقاله و یا کاستی در روند نمایه‌سازی مقالات در پایگاه‌های استنادی، می‌تواند علت اصلی دریافت استناد مقالات سلب اعتبار شده باشد [۸]. چند سال بعد باد^۲ و همکاران (۱۹۹۸) با مقاله‌ای با عنوان «پدیده سلب اعتبار: دلایل سلب اعتبار مقالات و استناد به آنها» به بررسی بررسی کیفی استنادهای مقالات بازپس گرفته شده در حوزه پزشکی و پایگاه مدلاین^۳ پرداختند. تحلیل‌ها نشان داد که تنها ۱۹ مورد استنادها در متن مقاله نسبت به استرداد مقاله آگاهی داده بودند و باقی استنادها هیچ اشاره‌ای به سلب اعتبار مقاله نکردند. در نتیجه مقالات سلب اعتبارشده در حوزه پزشکی بعد از بازپس‌گیری همچنان استناد دریافت می‌کنند و مورد استفاده قرار می‌گیرند و که این خود زنگ خطری برای این رشته به حساب می‌آید [۱].

سال ۲۰۰۵ گبهارت^۴ با مقاله‌ای با عنوان «تحلیل

5. Trikalinos
 6. Neale
 7. Budd

1. MP Pfeifer, GL Snodgrass
 2. Budd, Sievert & Schultz.
 3. Medline
 4. Gabehart

مزیت‌های انتشار و آرشیو مقالات در وبسایت‌های مختلف، گسترش این امر می‌تواند خطر استفاده از مطالب بی‌اعتبار و نادرست علمی را نیز در پی داشته باشد. در این رابطه روش‌های خودکار برای اطلاع‌رسانی روزآمد در مورد وضعیت مقالات برای خوانندگان، می‌تواند مانع گسترش اطلاعات نادرست علمی و تداوم خطا در ادبیات علمی می‌شود [۱۳].

در سال ۲۰۱۶ هالوی و باریان^۶ به تحلیل استنادی ۲۳۸ مقاله که اخطار سلب اعتبارشان در مجله الزویر منتشر شده بود پرداختند. استادهایی که بعد از سلب اعتبار به این مقالات داده شده بود، بررسی شد. برای هر استناد برچسب منفی، مثبت و بی‌طرف در نظر گرفته شد، نتایج نشان داد که علی‌رغم اعلان واضح و مشخص و دلایل سلب اعتبار که همراه مقاله در مجله چاپ شده بود، بازهم اغلب استنادها مثبت و در جهت تأیید یافته‌های پژوهش مقاله بودند. آنان برای رفع این گونه استنادات خطرآفرین، به ناشران پیشنهاد دادند که استادهای مثبت به مقالات سلب اعتبار را شناسایی و آنها را از مقاله خارج کنند [۱۴].

حاجی و همکاران^۷ (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان «بررسی شیوع سوءرفتار انتشارات علمی بین نویسندگان ایرانی با استفاده از لیست دوگانه» انجام دادند. برای این پژوهش یک پرسشنامه به نویسندگان مسئول مقالاتی که بین سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ در پایگاه اسکوپوس نمایه شده بود، ارسال شد؛ طی آن پرسشنامه به طور غیرمستقیم از ۲۳۲۱ نویسنده پرسیده شد که در طول سال‌های گذشته مرتکب کدام نوع بدرفتاری علمی (مثل سرقت علمی، نشر تکراری، بروز خطا در روش یا داده‌ها) شده‌اند. از بین ۳۶ درصد نویسندگانی که به پرسشنامه پاسخ دادند، جعل نویسنده و به کار گرفتن روش‌های اشتباه بیشترین فراوانی را داشت. آنان آموزش‌های درست شیوه مطالعه و روش تحقیق به پژوهشگران را لازم و ضروری دیدند [۱۵].

مطالعه‌ی زمان‌زاده و غفوری‌فرد (۱۳۹۵)، با عنوان «کنکاشی بر چالش اخلاقی سوءرفتار علمی در مقالات علوم پزشکی: مصداق‌ها، علل و راهکارهای پیشگیری از

تا آن زمان سلب اعتبار شده‌اند. همچنین تحلیل استنادی این مقالات نیز نشان داد که بسیاری از نویسندگان مقالات استنادکننده، بدون اشاره‌ای به سلب اعتبار بودن یک مقاله به آن استناد می‌دهند، در انتها او نسبت به چگونگی اعلام سلب اعتبار بودن مقاله در مجلات به ناشران هشدار داد [۵].

ستین^۱ و همکارانش (۲۰۱۱) با اشاره به تبعات استناد به مقالات سلب اعتبار شده در حوزه پزشکی، طی مطالعه‌ای به بررسی ۷۸۸ مقاله سلب اعتبار شده بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ که در وب‌آوساینس نمایه شده بود، پرداختند؛ نتایج نشان داد مقالات سلب اعتبار شده ۵۰۰۰ استناد دریافت کرده‌اند، به علاوه تحلیل دقیق‌تر مقالات حاکی از این بود که بیش از ۹ هزار بیمار به واسطه‌ی به‌کارگیری مقالات سلب اعتبار شده تحت درمان قرار گرفته بودند، این مطالعه نشان داد همواره جان تعداد زیادی از بیماران به علت استناد به مقالات سلب اعتبار شده در خطر خواهند بود [۴].

گرینیزن و ژانگ^۲ (۲۰۱۲) به جهت بررسی گستره وسیعی از مقالات سلب اعتبار شده، ۴۲ پایگاه استنادی و وبسایت‌های اصلی ناشران را مورد بررسی قرار دادند. آنها نشان دادند ۴۴۴۹ مقاله از سال ۱۹۲۸ تا ۲۰۱۱ سلب اعتبار شده بوده است. درصد مقالات بازپس گرفته‌شده در رشته‌های پزشکی و علوم سلامت و شیمی، در پایگاه وب‌آوساینس بسیار زیاد بود. مصداق مربوط به سرقت علمی بیشتر از سایر مصداقی بود، همچنین نتایج نشان می‌داد ۱۵ نفر از نویسندگان بیش از نیمی از مقالات سلب اعتبار شده را نوشته بودند. به علاوه شمار مقالات سلب اعتبار شده در هر سال با افزایش همراه بوده است [۱۲].

دیویس^۳ در مقاله‌ای در سال ۲۰۱۲، به بررسی میزان استفاده از مقالات سلب اعتبار شده در اینترنت و کتابخانه‌های شخصی^۴، از جمله مندلی^۵ پرداخت. مقالات سلب اعتبار شده که در مدلاین بین سال‌های ۱۹۷۳ تا ۲۰۱۰ منتشر شده بود، در مندلی بازیابی و بررسی شدند. نکته قابل توجه این بود که تنها ۵ درصد از این مقالات داری بیانیه سلب اعتبار مقاله بودند. در واقع علاوه بر

1. Steen
2. Grieneisen & Zhang
3. Davis
4. personal libraries.
5. Mendeley

6. Halevi & Bar-Ilan

7. Hadji et al.

پوروشسب (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «آسیب‌شناسی و بررسی مقالات بین‌المللی سلب اعتبارشده ایرانی در پایگاه‌های اطلاعاتی اسکوپوس، گوگل اسکولار و ریسرچ گیت بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۷» به بررسی ۱۰۹ مقاله سلب اعتبارشده ایرانی نمایه‌شده در پایگاه اسکوپوس پرداخته و آنها را از منظر شاخص‌های علم‌سنجی و دگرسنجی مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که سلب اعتبار مقالات آنها را از چرخه علم خارج نمی‌کند و بعد از سلب اعتبار به این مقالات استناد می‌شود و شاخص‌های دگرسنجی نظیر دیده‌شدن و خوانده‌شدن نیز تأثیر این مقالات را حتی بعد از سلب اعتبار ثابت می‌کنند. همچنین این پژوهش نشان داد که بیشترین تعداد سلب اعتبار مربوط به حوزه پزشکی، پرستاری، علوم بهداشت و ریاضیات است و حوزه‌های موضوعی کامپیوتر، علوم زمین و انرژی، فیزیک و فیزیک هوا کمترین سلب اعتبار را دارند [۱۹].

مطالعه دیگر توسط معصومی و امان‌اللهی (۱۳۹۷) با عنوان «چرا مقالات زیست‌پزشکی ایرانیان بازپس گرفته می‌شوند؟» به بررسی علت سلب اعتبار مقالات حوزه پزشکی در پایگاه اسکوپوس پرداخت، نتایج این مطالعه نشان داد که بیشترین نوع سوءرفتار، سرقت علمی (۴۷ درصد) و مخدوش کردن فرایند داوری (۴۰ درصد) است. همچنین اذعان کردند که بیش از ۳۲ درصد کل مقالات در سه مجله منتشر شده بود. آنان با اشاره به تعداد استنادهای دریافت‌شده توسط این مقالات، نشان دادند که ۳۲ درصد مقالات بیش از ۱۰ بار استناد شده‌اند و مابقی مقالات استناد بسیار کمی دریافت کرده‌اند [۲۰].

مطالعه نتایج یافته‌های پژوهش‌های پیشین در حیطه تحلیل استنادی مقالات سلب اعتبارشده حاکی از آن است که استناد به مقالات حتی پس از سلب اعتبار مقاله همچنان ادامه دارد، که این موضوع به خصوص در رشته پزشکی بسیار نگران‌کننده است. به اعتقاد اغلب محققان آگاه‌ساختن پژوهشگران از استرداد یک مقاله می‌تواند روند استناددهی به مقالات را کاهش دهد. همچنین مرور پیشینه‌ها پژوهشی را که به بررسی سرنوشت مقالات سلب اعتبارشده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت پردازد، نشان نداد، لذا پژوهشگران بر آن شدند تا پژوهش حاضر را

آن به بررسی فراوانی مقالات سلب اعتبارشده و انواع بدرفتاری‌های علمی بین محققان ایرانی پرداخت. این مقاله بدون محدودیت قائل‌شدن برای حوزه‌های موضوعی مقالات منتشرشده بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ را مورد مطالعه قرار داد. مشاهدات نشان داد که سه نوع شایع سوءرفتار علمی جعل، تحریف و سرقت علمی است. از نظر آنان آشنایی پژوهشگران با انواع مصادیق سوءرفتار علمی و فراگیری روش‌های صحیح استناددهی و نیز استفاده از نرم‌افزارهای تشخیص سرقت علمی برای پیشگیری از سوءرفتارهای علمی بسیار مهم هستند [۱۶].

در سال ۱۳۹۶ مرادی و جنوی و کاظمی در مقاله‌ای با عنوان «مطالعه تطبیقی سوءرفتار علمی در جهان» به بررسی مقالات سلب اعتبارشده در پایگاه وب‌اوساینس پرداختند، نتایج آنان نشان از این داشت که بیشترین نوع سوءرفتار سرقت علمی و بیشترین تعداد مقالات سلب اعتبارشده مربوط به حوزه پزشکی بوده است و همچنین از نقطه‌نظر استنادی، مقایسه‌ای که بین کشورها انجام شد، نشان داد که مقالات سلب اعتبارشده کشور آمریکا بیشترین میزان استناد را دریافت کرده بودند [۱۷].

جنوی و مرادی (۱۳۹۶) در پژوهشی مقالات کشورهای جهان در چهار حوزه علوم انسانی، علوم مهندسی، علوم پزشکی و علوم پایه مورد بررسی قرار دادند. آنان مقالاتی که از ۱۹۷۰ تا سال ۲۰۱۷ در پایگاه استنادی وب‌اوساینس نمایه و سپس سلب اعتبار شده‌اند، به لحاظ وضعیت استنادی بررسی کردند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که در هر چهار حوزه مورد بررسی مقالات بعد از سلب اعتبار نیز استناداتی را دریافت کرده‌اند. به جز حوزه مهندسی که درصد بالایی از استنادات دریافتی آنها قبل از سلب اعتبار بیشتر بوده است، سایر حوزه‌ها بیشترین سهم از کل استنادات دریافتی را بعد از سلب اعتبارشده داشته‌اند. از میان کشورها مقالات سلب اعتبارشده، تمامی استنادات دریافتی آمریکا، ایران و سوئد بعد از سلب اعتبار بوده است. نتایج این پژوهش که در راستای سیاست‌پژوهی رفتار استنادی پژوهشگران حوزه‌های مختلف در جهان انجام شده است، می‌تواند در تعیین اقبال علمی مقالات پس از سلب اعتبار در حوزه‌های علمی متفاوت نقش مهمی داشته باشد [۱۸].

انجام دهند. نتایج این پژوهش رفتار پژوهشی محققان کشورهای خاورمیانه را در انتشار برون‌دادهای علمی و چگونگی تداوم اطلاعات در چرخه ادبیات علمی حوزه سلامت را نشان می‌دهد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و از نظر هدف کاربردی است که به شیوه علم‌سنجی انجام شده است. جامعه پژوهش کلیه مقالات سلب اعتبار شده حوزه سلامت از سال ۱۹۷۰ تا پایان ۲۰۱۸ در پایگاه کلاریویت آنالیتیکس^۱ وب‌آوساینس است. این پایگاه علاوه بر اعتبار علمی، به دلیل دقت بالای ارزیابی و انتخاب نشریات برای بررسی در این پژوهش انتخاب شده است. راهبرد جستجو به ترتیب زیر بوده است:

۱. در خردادماه ۱۳۹۸ از بخش جستجوی ساده پایگاه مزبور، عبارت «ریترکشن آو»^۲ در فیلد عنوان جستجو شد. آثار بازبایی شده (۷۱۴۹ مورد) در قسمت «نوع مدرک» به «سلب اعتبار شده»^۳ (۲۸۹۹ مورد) محدود شد؛

۲. در این مرحله کشورها به کشورهای خاورمیانه شامل ایران، ترکیه، رژیم اشغالگر قدس، عربستان، قطر، مصر، عراق، سوریه، امارات، لبنان، فلسطین، اردن، کویت، یمن، بحرین، عمان، قبرس مد نظر محدود شدند که ۲۲۰ مقاله برای ۱۲ کشور ایران، ترکیه، رژیم اشغالگر قدس، عربستان، قطر، مصر، عراق، سوریه، امارات، لبنان، کویت، قبرس حاصل شد؛

۳. در مرحله سوم مقالات بازبایی شده در مرحله قبل مطابق طبقه‌بندی علوم پایگاه ساینس‌متریکس^۴ تفکیک و به موضوعات فرعی حوزه سلامت (تحقیقات بیومدیکال، پزشکی بالینی، روانشناسی، علوم شناختی، خدمات بهداشتی و درمانی عمومی) محدود شدند. آنجا که موضوع «ریترکشن»^۵ مترادف با انقباض یا استرداد،

موضوع برخی پژوهش‌ها در برخی از حوزه‌ها است^۶ [۱۸]، لذا برای جلوگیری از ورود این دست از مقالات در جامعه پژوهش حاضر، اطلاعات کتابشناختی مقالات بازبایی شده مورد بازبینی دقیق قرار گرفتند و در نتیجه ۷ عنوان از مقالاتی که واژه «ریترکشن» بخشی از عنوان محسوب می‌شد، از جامعه پژوهش حذف شدند. سپس اطلاعات کلیه مدارک سلب اعتبار شده در حوزه سلامت کشورهای خاورمیانه که ۱۰۳ مدرک و برای ۷ کشور ایران، مصر، ترکیه، عربستان، رژیم اشغالگر قدس، لبنان و امارات متحده عربی بود، استخراج و وارد نرم‌افزار اکسل شد؛

۴. در نهایت برای تجزیه و تحلیل وضعیت استنادی مقالات سلب اعتبار شده در این حوزه‌ها گزارش استنادی از زمان انتشار تا پایان سال ۲۰۱۸ از پایگاه کلاریویت آنالیتیکس وب‌آوساینس گرفته شد و میزان استنادها به آنها قبل از سلب اعتبار و بعد از سلب اعتبار مورد شمارش و مقایسه قرار گرفت. هم‌چنین جهت تأیید صحت اطلاعات و مقایسه گزارش تعداد مقالات، نویسندگان و کشورها، کلیه این اطلاعات در فرمت «پلین تکست» از پایگاه وب‌آوساینس استخراج و در نرم‌افزار هیست‌سایت^۷ مورد بررسی قرار گرفت. خروجی این اطلاعات در نرم‌افزار ووس‌ویور^۱ جهت ترسیم نقشه هم‌تألفی و همکاری علمی بین کشورها وارد شده و داده‌ها تحلیل شد.

یافته‌ها

پس از بررسی دقیق هر یک از مقالات بر اساس تعداد استنادهای قبل و بعد از تاریخ سلب اعتبار، کشور نویسندگان مسئول و همکار و فاصله زمانی بین انتشار مقاله و سلب اعتبار شدن آن، نتایج زیر در خصوص پرسش‌های پژوهش به دست آمد:

اطلاعات مربوط به پرسش اول پژوهش که میزان استناد به مقالات حوزه سلامت قبل و بعد از سلب اعتبار چقدر است، در جدول ۱ منعکس است.

1. Clarivate Analytics
2. Retraction of
3. Retraction
4. Science-Metrix
5. Retraction

6. Example: The effects of pulsation and retraction on non-Newtonian flows in three-stream injector atomization systems
7. HistCite 12.03.17

جدول ۱. خلاصه وضعیت مقالات سلب اعتبار شده حوزه سلامت کشورهای خاورمیانه

تعداد					
کشورهای خاورمیانه مورد بررسی	کشورهای خاورمیانه دارای مقالات سلب اعتبار شده در حوزه سلامت	کشورهای همکار در تولید مقالات سلب اعتبار شده در حوزه سلامت توسط کشورهای خاورمیانه	مقالات سلب اعتبار شده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت	استنادات دریافت شده توسط مقاله قبل از سلب اعتبار	استنادات دریافت شده توسط مقاله بعد از سلب اعتبار
۱۷	۷	۲۱	۱۰۳	۵۵	۵۱

به تفکیک کشور نویسنده مسئول چگونه است، در جدول ۲ آمده است.

مطابق جدول ۲ مشاهده شد نویسندگان مسئول (و نه الزاماً نویسنده اول) کشورهای مصر، لبنان و رژیم اشغالگر از کشورهای خود بوده اما ایران، ترکیه، عربستان سعودی و امارات متحده عربی دارای مقالاتی مشترک با نویسنده مسئول از سایر کشورها بوده‌اند، این موضوع برای ایران یک مورد (با آفریقای جنوبی) و نیز برای ترکیه یک مورد (با تونس) است. یافته‌ها نشان می‌دهد که از میان کشورهای خاورمیانه که در حوزه سلامت دارای مقاله سلب اعتبار شده می‌باشند، ایران با ۶۷ مقاله با نویسنده مسئول و یک همکاری با آفریقای جنوبی بیشترین تعداد مقاله سلب اعتبار شده حوزه سلامت را داراست و مصر و ترکیه در رتبه‌های بعد از ایران قرار گرفته‌اند.

مطابق جدول ۱ بررسی استنادات به مقالات نشان می‌دهد که مجموع ۱۰۳ مقاله سلب اعتبار شده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت، دارای ۵۵ استناد بودند که ۵۱ مورد آنها مربوط به تاریخ بعد از سلب اعتبار آنها بوده است. از مجموع ۳۰ مقاله استناد شده، تنها دو مقاله به طور کامل پس از تاریخ سلب اعتبار (تا تاریخ تهیه آمار) استنادی دریافت نموده‌اند و ۴ استناد این دو مقاله با هم تنها مواردی است که قبل از تاریخ سلب اعتبار دریافت شده است. مابقی استنادات همگی به بعد از تاریخ مذکور مرتبط است.

اطلاعات مربوط به پرسش دوم پژوهش که تعداد مقالات سلب اعتبار شده کشورهای خاورمیانه حوزه سلامت

1. VOSviewer 1.6.11

جدول ۲. تعداد مقالات سلب اعتبار شده در حوزه سلامت مربوط به کشورهای خاورمیانه بر اساس کشور نویسنده مسئول

کشور نویسنده مسئول	مصر	ایران	رژیم اشغالگر	لبنان	مالزی	عربستان سعودی	آفریقای جنوبی	تونس	ترکیه	آمریکا	جمع کل
ایران		۶۷					۱				۶۸
مصر	۱۲										۱۲
ترکیه								۱	۷		۸
عربستان سعودی					۲	۵					۷
رژیم اشغالگر			۵								۵
لبنان				۲							۲
امارات متحده عربی										۱	۱
جمع	۱۲	۶۷	۵	۲	۲	۵	۱	۱	۷	۱	۱۰۳

خاورمیانه آن در جدول نمایش داده شود. در این بین یک مقاله با نویسنده مسئول آمریکایی و نویسندگان مصر و امارات متحده عربی موجود بود که تنها نویسندگان امارات متحده عربی در آمار زیر نمایش داده شدند. خلاصه یافته‌ها بر اساس کشورهای نویسندگان مقالات کشورهای خاورمیانه از بین ۲۱ کشور همکار نویسنده در جدول شماره ۳ نمایش داده شده است.

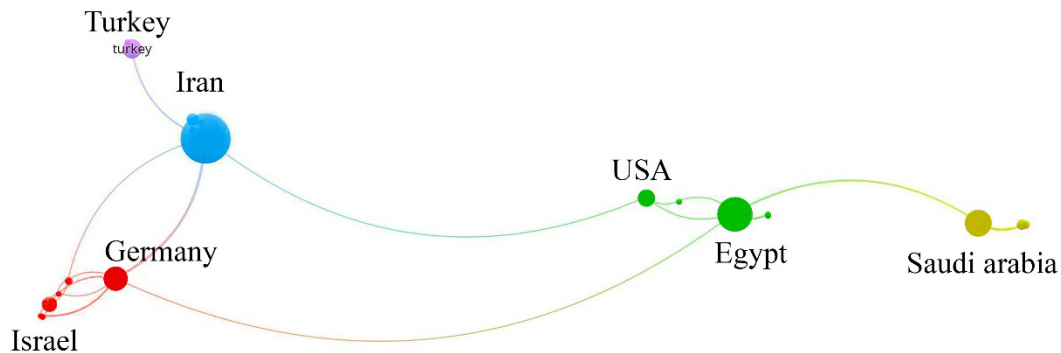
اطلاعات مربوط به پرسش سوم پژوهش که میزان استناد به مقالات حوزه سلامت قبل و بعد از سلب اعتبار به تفکیک کشورهای خاورمیانه چگونه است، در جدول ۳ منعکس شده است. برای پاسخ به این پرسش به دلیل همکاری بین کشورها در تولید علم، در تفکیک مقالات، کشور نویسنده مسئول مد نظر قرار گرفته شده است. در صورتی که نویسنده مسئول مقاله از یکی از کشورهای خاورمیانه نبوده باشد، آن مقاله بررسی گردید تا یکی از نویسندگان

جدول ۳. سرنوشت استنادی مقالات سلب اعتبارشده حوزه سلامت کشورهای خاورمیانه

کشورهای خاورمیانه حداقل یکی از نویسندگان	تعداد مقاله سلب اعتبارشده	درصد از کل	تعداد استنادات تعلق گرفته به این مقالات	درصد از کل	تعداد استنادات قبل از سلب اعتبار	درصد از کل	تعداد استنادات بعد از سلب اعتبار	درصد از کل
ایران	۶۸	۶۶٪	۴۴	۸۰٪	۱	۲۵٪	۴۳	۸۴٪
مصر	۱۲	۱۲٪	۲	۴٪	۰	۰٪	۲	۴٪
ترکیه	۸	۸٪	۳	۵٪	۳	۷۵٪	۰	۰٪
عربستان سعودی	۷	۷٪	۳	۵٪	۰	۰٪	۳	۶٪
رژیم اشغالگر	۵	۵٪	۲	۴٪	۰	۰٪	۲	۴٪
لبنان	۲	۲٪	۱	۲٪	۰	۰٪	۱	۲٪
امارات متحده عربی	۱	۱٪	۰	۰٪	۰	۰٪	۰	۰٪
جمع	۱۰۳	۱۰۰٪	۵۵	۱۰۰٪	۴	۱۰۰٪	۵۱	۱۰۰٪

از آن هیچ استنادی دریافت نکرده‌اند. در این بین عربستان، رژیم اشغالگر و لبنان هر چند تعداد مقالات و به طبع آن تعداد استنادشان بسیار اندک است لکن این کشورها نیز استنادات را بعد از سلب اعتبار دریافت کرده‌اند. اطلاعات مربوط به پرسش چهارم پژوهش که میزان همکاری کشورهای خاورمیانه و سایر کشورها در انتشار مقالات سلب اعتبارشده حوزه سلامت چگونه است، در تصویر ۱ منعکس شده است.

به طور کلی جدول ۳ نشان می‌دهد نه تنها بیشتر مقالات سلب اعتبارشده متعلق به ایران است بلکه این مقالات ۸۰ درصد استنادات مقالات سلب اعتبارشده خاورمیانه را دارا هستند و مهم‌تر اینکه مقالات ایران بیش نزدیک به ۹۸ درصد (۴۳ استناد از ۴۴ استناد) استنادات را بعد از سلب اعتبار دریافت کرده‌اند که این نشانه خوبی در چرخه انتشار علم نیست. در مقابل کشور ترکیه به عنوان یکی از رقبای علمی ایران در منطقه تعداد محدود استنادات دریافتی مقالاتش مربوط به پیش از سلب اعتبار بوده و بعد

نقشه ۱. میزان همکاری کشورهای خاورمیانه و سایر کشورها در انتشار مقالات سلب اعتبارشده حوزه سلامت

جدول ۴. فاصله زمانی سلب اعتبارشدن مقالات حوزه سلامت کشورهای خاورمیانه (بر اساس تعداد مقاله)

درصد	تعداد مقاله	فاصله زمانی سلب اعتبار از زمان انتشار (به سال)
۴۲٪	۴۳	۱
۲۳٪	۲۴	۰
۱۷٪	۱۷	۲
۷٪	۷	۳
۴٪	۴	۵
۲٪	۲	۴
۲٪	۲	۷
۲٪	۲	۱۳
۱٪	۱	۸
۱٪	۱	۱۰
۱۰۰٪	۱۰۳	مجموع

نتیجه‌گیری

سلب اعتبارشدن مقالات علمی به دلایل مختلف رخ می‌دهد. این دلایل می‌تواند اشتباه صادقانه پژوهشگر و یا سوءرفتارهای علمی شامل سرقت ادبی، جعل و ساخت داده باشد. شواهد اخیر نشان می‌دهد سلب اعتبارشدن مقالات در حال افزایش است هر چند تنها ۰,۰۲ درصد مقالات بایگانی شده پابمد بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ رد اعتبار شده است [۲۲]. طبق بررسی پیشینه پژوهش نشان داده شد که بیشترین تعداد مقالات سلب اعتبارشده مربوط به حوزه پزشکی و سلامت است [۱۲]. در پژوهش حاضر که

مطابق با نقشه ۱ که با استفاده از نرم‌افزار ووس‌ویور طراحی شده است، حجم دایره‌ها نشان از میزان مقالات سلب اعتبارشده کشورهاست که همانطوی که قبلاً نیز بیان شد ایران بیشترین میزان مقالات را دارد و مصر و ترکیه در جایگاه بعدی قرار می‌گیرند. از نظر میزان همکاری پیوند میان کشورها حاکی از آن است که ایران بیشترین همکاری را در این راستا با کشورهای آمریکا، آلمان و ترکیه داشته است. همچنین بیشترین همکاری مصر با آمریکا، عربستان و آلمان بوده است. در خاورمیانه کشورهای ایران، مصر و ترکیه بیشترین تعداد مقاله و یا هم‌نویسندگی در مقالات سلب اعتبارشده حوزه سلامت را دارا می‌باشند. بدیهی است کشورهایی که در نمایش کمرنگ شده و یا قابل مشاهده نیستند از ارتباط کمتری برخوردار بوده‌اند. اطلاعات مربوط به پرسش پنجم پژوهش که فاصله زمانی سلب اعتبارشدن مقالات حوزه سلامت از انتشار آنها چگونه است، در جدول ۴ آمده است.

جدول شماره ۴ فاصله زمانی سلب اعتبارشدن مقالات مذکور نسبت به سال انتشار را نشان می‌دهد. ۶۵ درصد این مقالات در همان سال (۲۳ درصد) یا سال اول انتشار (۴۲ درصد) سلب اعتبار شده‌اند و تنها ۶ درصد آنها پس از سال پنجم انتشار سلب اعتبار شده‌اند با این حال احتمال سلب اعتبار مقالات حتی سال‌ها بعد از انتشار وجود دارد.

می‌باشد که علاوه بر شاخص‌های علم‌سنجی، بررسی شاخص‌های دگرسنجی نظیر خواندن و دیده‌شدن نیز به عدم خروج مقالات سلب اعتبارشده از چرخه علم دامن می‌زند. همچنین عدم اطلاع‌رسانی شفاف و آشکار و ارائه ادله کافی از سوی ناشر مبنی بر سلب اعتبار مقالات دلیل دیگری بر این پدیده است که به زعم سیلوا و بورنمن^۱ (۲۰۱۷) سایه‌گذاری دیجیتال^۲ کل صفحه روش خوبی برای اطلاع‌رسانی به خوانندگان است [۲۱] و نرم‌افزار مدیریت استنادی که دارای چک سلب اعتبار باشد، نیز در راستای اطلاع‌رسانی روزآمد بسیار مؤثر خواهد بود. از طرفی عدم توجه و دقت کافی از سوی نویسندگان در استفاده و استناد به مقالات منتشرشده، باعث توسعه چرخه معیوب توسعه علم که در حوزه سلامت تبعات جبران‌ناپذیری دارد، می‌شود چرا که طبق بررسی‌های به عمل آمده، بیشترین تعداد مقاله سلب اعتبارشده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت مربوط به شاخه تومورشناسی^۳، آسیب‌شناسی^۴ و داروسازی^۵ مرتبط است که حدود ۵۰ درصد مقالات را شامل می‌شود. سایر شاخه‌ها علی‌رغم تنوع در موضوع درصد بسیار کمتری (هر یک از ۱ تا ۳ درصد از کل) را دربرمی‌گیرند.

بر خلاف پژوهش تریکالونز^۶ و همکاران (۲۰۰۸) که مدت‌زمان لازم برای سلب اعتبار یک مقاله ۲۸ ماه برآورد شده بود، بیش از نیمی از مقالات مورد بررسی این پژوهش در کمتر از یک سال سلب اعتبار شده‌اند که این شاید نشان از آگاهی جامعه علمی و حساسیت ناشران و مجلات در ارزیابی اعتبار مقالات در سال‌های اخیر است. می‌توان گفت ابزارهای خطایاب و به عبارتی تقلب‌یاب که توسط مجلات به کار گرفته شده‌اند موجب سرعت در کشف خلاف‌کاری و تقلب شده باشند.

با هدف اصلی بررسی سرنوشت استنادی مقالات کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت بعد از سلب اعتبار انجام شد، با استفاده از ابزارهای علم‌سنجی ابتدا کلیه مقالات سلب اعتبارشده کشورهای خاورمیانه در حوزه سلامت را از پایگاه کلاریویت آنالیتیکس وب‌آوساینس استخراج و تعداد ۱۰۳ مقاله سلب اعتبارشده از ۷ کشور خاورمیانه را از حیث تعداد مقالات به تفکیک کشورها، میزان استنادات قبل و بعد از سلب اعتبار و فاصله زمانی سلب اعتبار مورد بررسی قرار دادیم.

نتایج پژوهش نشان داد در صورتی که فقط به نویسندگان کشورهای خاورمیانه توجه داشته باشیم (و نه نویسندگان مسئول)، بیشترین مقاله سلب اعتبارشده حوزه سلامت کشورهای خاورمیانه متعلق به نویسندگان کشور ایران می‌باشد که بیشترین میزان استنادات را نیز دارا می‌باشند که این مورد با نتایج پژوهش جنوی و مرادی (۱۳۹۶) و معصومی و امان‌اللهی (۱۳۹۷) مطابقت دارد. به نظر می‌رسد عوامل بسیاری می‌تواند در این مورد تأثیرگذار باشد. عواملی همچون ناآگاهی نویسندگان و محققان ایرانی از شیوه نگارش مقاله علمی و رعایت اخلاق پژوهش و انتشار برون‌دادهای پژوهشی و نیز فشارهای ناشی از سیاست‌های ناکارآمد در ارزیابی علمی و پژوهشی محققان بدون توجه به حوزه پژوهشی و ماهیت حوزه‌های علمی مختلف که پژوهشگران را ناگزیر از نگارش و انتشار مقالات می‌کند. همانطور که نتایج پژوهش نشان داد علی‌رغم همکاری بین‌المللی نویسندگان کشورهای خاورمیانه با سایر کشورها، تقریباً نویسندگان مسئول تمامی مقالات سلب اعتبارشده مورد بررسی در این پژوهش پژوهشگران خاورمیانه بودند که این مهم نیز بر دلالت عوامل قبلاً یاد شده صحنه می‌گذارد. همچنین نتایج حاکی از آنست که به جز کشور ترکیه تقریباً تمام استنادات دریافتی حوزه سلامت بعد از سلب اعتبار بوده است که این با نتایج پژوهش‌های باد و همکاران (۱۹۹۸)، گبهارت (۲۰۰۵)، نائل و همکاران (۲۰۱۰) و استین و همکاران (۲۰۱۱) هم‌راستا است. همانطور که دیویس (۲۰۱۲) و پوروشسب (۱۳۹۷) نیز نشان داد یکی از دلایل عمده این پدیده انتشار زود هنگام مقالات در پروفایل‌های پژوهشی و وب‌سایت‌های نویسندگان و به اشتراک‌گذاری پیش از انتشار مقالات بدون اجازه ناشر

1. Da Silva & Bornemann
2. Digital Watermark
3. Oncology
4. Pathology
5. Pharmacology
6. Trikalinos

پیشنهادهاد

سلب اعتبارشده در حوزه سلامت، پژوهشی در زمینه بررسی استنادات مثبت، منفی و خنثی در تمام انواع پایگاه‌های علمی انجام شده و ناشران مقالات سلب اعتبارشده با استنادات مثبت را از مجموعه خود حذف کنند تا از توسعه هرچه بیشتر علوم فاقد اعتبار پیشگیری شود؛

◇ با عنایت به بررسی‌های انجام شده بخشی از بداخلاقی‌های پژوهشی ناشی از ناآگاهی و فقر آموزشی در نگارش علمی و رعایت حق مؤلف و امانت علمی است که لازم است کارگاه‌ها و دوره‌هایی برای پژوهشگران و دانشجویان برگزار گردد؛

◇ در نهایت در جهت کاهش بداخلاقی‌های علمی، بایستی سیاست‌گذاری کارآمد و هدفمند در ارزیابی علمی پژوهشگران و کاهش فشار ناشی از انتشار مقالات بین‌المللی، در اهم امور سیاست‌گذاران عرصه علم باشد.

◇ با توجه به افزایش خود انتشاری مقالات در فضای مجازی پیش از انتشار ناشر، پیشنهاد می‌شود ناشران نسبت به وضع قوانین انتشار و اطلاع‌رسانی آن به نویسندگان بیش از پیش اهتمام ورزند؛

◇ از آنجا که اغلب استنادات به مقالات سلب اعتبارشده به دلیل بی‌اطلاعی و بی‌توجهی نویسندگان است لذا پیشنهاد می‌شود ناشران در سرتاسر جهان ضمن اعلام واضح و آشکار دلیل سلب اعتبار مقالات، نشانی واحد و استاندارد به عنوان آرم جهانی برای این دست از مقالات داشته باشند؛

◇ در حوزه سلامت تحلیل استنادات مقالات سلب اعتبارشده به دلیل حساسیت موضوع از اهمیت بالاتری برخوردار است. لذا پیشنهاد می‌شود به منظور پیشگیری از آثار مخرب استنادات مثبت به مقالات

References

منابع

- [1] Budd, J. M., Sievert, M., & Schultz, T. R. Phenomena of retraction: reasons for retraction and citations to the publications. *Jama*, 1998; 280 (3), 296-297.
- [2] Cosentino, A. M., & Verissimo, D. Ending the citation of retracted papers. *Conserv Biol*, 2016; 30 (3), 676-8.
- [3] Wakefield, A. J., Murch, S. H., Anthony, A., Linnell, J., Casson, D. M., Malik, M., & Valentine, A. RETRACTED: Ileal-lymphoid-nodular hyperplasia, non-specific colitis, and pervasive developmental disorder in children, 1998.
- [4] Steen, R. G. Retractions in the medical literature: how many patients are put at risk by flawed research? *Journal of medical ethics*, 2011; 37 (11), 688.
- [5] Budd, J. M., Coble, Z. C., & Anderson, K. M. Retracted publications in biomedicine: Cause for concern. In *Association of College and Research Libraries Conference*, 2011; 390-5.
- [6] Budd, J. M., Sievert, M., Schultz, T. R., & Scoville, C. Effects of article retraction on citation and practice in medicine. *Bulletin of the Medical Library Association*, 1999; 87 (4), 437.
- [7] Moradi, S., Janavi, E. A Scientometrics Study of Iranian Accredited Disclaimer Articles. *Journal of Information Processing and Management*, 2018; 33 (4), 789-1808.
- [8] Pfeifer, M. P., & Snodgrass, G. L. The continued use of retracted, invalid scientific literature. *Jama*, 1990; 263 (10), 1420-1423.
- [9] Gabehart, M. E. An analysis of citations to retracted articles in the scientific literature, 2005.
- [10] Trikalinos, N. A., Evangelou, E., & Ioannidis, J. P. Falsified papers in high-impact journals were slow to retract and indistinguishable from nonfraudulent papers. *Journal of clinical epidemiology*, 2008; 61 (5), 464-470.
- [11] Neale, A. V., Dailey, R. K., & Abrams, J. Analysis of citations to biomedical articles affected by scientific misconduct. *Science and engineering ethics*, 2010; 16 (2), 251-261.

- [12] Grieneisen, M. L., & Zhang, M. A comprehensive survey of retracted articles from the scholarly literature. *PloS one*, 2012; (10), e44118.
- [13] Davis, P. M. The persistence of error: a study of retracted articles on the Internet and in personal libraries. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 2012; 100 (3), 184.
- [14] Halevi, G., & Bar-Ilan, J. Post retraction citations in context. In G. Cabanac, M. K. Chandrasekaran, I. Frommholz, K. Jaidka, M. Y. Kan, P. Mayr, & D. Wolfram (Eds.), *BIRNDL 2016 bibliometric-enhanced information retrieval and natural language processing for digital libraries*, 2016; 23–29. Newark: CEUR.
- [15] Hadji, M., Asghari, F., Yunesian, M., Kabiri, P., & Fotouhi, A. Assessing the prevalence of publication misconduct among Iranian authors using a double list experiment. *Iranian journal of public health*, 2016; 45 (7), 897.
- [16] [16] Zamanzadeh, V., GHafoorifard, M. Investigating the Ethical Challenge of Scientific Abuse in Medical Sciences Articles: Implications, Causes, and Prevention Strategies. *Education & Ethics in Nursing*, 2016; 5 (1): 55-65.
- [17] Moradi, S., Janavi, E., Kazemi, H. A Comparative Study of Scientific Abuse in the World. *National Librarian Studies and Information Organization*, 2017.
- [18] Janavi, E., Moradi, S. The Citation of the World's Accredited Disclaimer: A Comparative Study of the Humanities, Medical Sciences, Engineering Sciences and Basic Sciences. *Data management*, 2017; 1 (4): 25-40.
- [19] Poroushasb, S. Pathology and review of International Iranian disclaimer articles in the Scopus, Google Scholar and ResearchGate databases between 1997 and 2017. *Information Management Sciences and Techniques*, 2018; 4 (2): 137-156.
- [20] Masoomi, R., Amanollahi, A. Why Iranian Biomedical Articles Are Returning? *Journal of Yazd Medical Education Research and Development Center*, 2018; 13 (2): 87-100
- [21] Da Silva, J. A. T., & Bornemann-Cimenti, H. Why do some retracted papers continue to be cited? *Scientometrics*, 2017; 110 (1), 365-370.
- [22] Fulton, Ashley S.; Coates, Alison M.; Williams, Marie T.; Howe, Peter R.C.; and Hill, Alison M. Persistent Citation of the Only Published Randomised Controlled Trial of Omega-3 Supplementation in Chronic Obstructive Pulmonary Disease Six Years after Its Retraction. *Publications*, 2015; 3, 17-26; doi: 10.3390/publications3010017.